

ג'מס ג'וים

אחר הסופרים המפורסמים כיום, לא רק באנגליה, הוא ג'מס ג'וים האירלנדי. רבים אמנם אינם רוצים להכיר בגדולתו ואף שוללים את ערכו—ומשעמם שונים. כן, אין האנגלים יכולים לסלוח לו, שבספרו החשוב "אוליסס", רומן, מדבר הוא, מבלי להתחשב עם מישהו ועם משהו, על דברים, שבאנגליה רגילים לעבור עליהם בשתיקה. אוליסס, שהופיע בדפוס לפני שנים מספר החרם באנגליה. עתה, תורגם ג'וים לגרמנית, צרפתית, רוסית ולשפות אחרות. מני אז נתפרסם באירופה, כמעט יותר מאשר באנגליה. מכל שכן, שיתר ספריו, הכתובים כבר בסגנון קל פתוחים לפני קהל קוראים גדול. לאנגלים עוד סיבה נוספת לשלילה ג'וים:—אירי הוא! ואת זאת אין האנגלים יכולים לסלוח לו. אמנם רבים מבין גדולי היצירה האנגלית אינם לפי גזעם אנגלים כלל וכלל, כגון אוסקר וולד, סויפט, ב. שוא ואחרים. אך קשה לתאר לעצמנו סופר שיהא בכל יצירתו כה רחוק מאנגליות, כשם שדוקא הנהו ג'וים, אם גם כותב הוא אנגלית משובחת ומנופה.

השלילה האינספנקסיבית מצד קהל הקוראים, המשתייך על גזע אחר—שלילה הידועה למדי לסופרים היהודים, הכותבים בלשונות לועזיים, ולו גם הגיעו לירי מרום התהלה, כגון ווסרמן—העמידה אותו לפני עובדה קיימת ועוררה בו רצון לדיון בשאלת התתבוללות במלוא היקפה. יש לראות, שהשלילה הזאת עוררה בלב האמן כמה וכמה ספיקות ובעיות. הוא שב לדבר על זה בספרו "תמונת האמן בהיותו צעיר".

ג'מס ג'וים כלל וכלל אינו לאומיסט, הוא הנהו רק אדם בודד, המסתכל סביבו; חיי האדם וכל הבעיות הפוליטיות והחברתיות סגניינות אותו עד כמה, שהוא יכול לראות אותן ולתאר אותן, לפעמים באהבה ויש גם באדישות גמורה. כנגד לרוב הסופרים האנגלים, המוציאים כיום לעתים קרובות שני ספרים לשנה, כתב ג'וים באופן יחסי מעט. עד היום פרסם שירים, שני רומנים ("אוליסס" וגם "תמונת האמן בהיותו צעיר") ספר נובילות ודרמה אחת. והוא הנהו, כיום, כגון 50. המבקרים רואים בו ריאליסט. בהערכה הזאת הם מצביעים על אוליסס; באותו הספר, רב הכמות, כ-900 עמוד, נסגה ג'וים לתאר הכל. במלה אחת הכל, אף הדברים הקשנשנים ביותר, ואף פרטי פרטים של חיי האדם במשך יום אחד, כספר הזה משתמש הוא גם באמצעים פחות או יותר מרעיים, בין אלה גם בפסיכואנליזה.

אך לשונו של ג'וים! מה אחרת היא, מכל זה שרגילים כיום למצוא באנגליה! ג'וים, שלמד רק את השפה האנגלית שולט בה לא רק שלטון ללא מיצר, אלא ידע ליצור אותה מחדש.

את ספרו הראשון, שהנהו, בעצם אוטוביוגרפיה, קובץ נובילות "דובלינרס" אין כלל וכלל לראות כריאליסטי. כמובן, שאנו חיים בעולם מציאותי, לעתים,

גם תוך הקטנות של מציאות זו, אבל הריאליסמוס של המחבר הוא אחר לגמרי, מאשר זה של זולה או ת. מן. הריאליסמוס שלו הוא כולו אינדיבידואלי. המחבר נצב סמיד מאחורי הדברים, אשר אותם יתאר. ואף על פי כן, אין הקורא רואה לפניו פוטוגרפיה לבד, ואף לא יצירה מנטחית, רק העתקה נאמנה—לא של האנשים ושל העצמים, כי אם של אופן התפיסה והתגובה של המחבר. וכאן כוחו. עצם תפיסת האנשים והעצמים הוא זו של מסימס; על כל ספריו של ג'וים נסוכה עצבות אין קץ—ואולי משום שהמחבר נשאר כלפי חוץ אוביקטיבי לגמרי, מסור לעיניו הוא ולשיאפתו.

העצבות הוותרנית, הערפילית, המפעצעת והמסתתרת מאחורי דברים יום-יומיים, הנה כפרת מה הנגוד לאופטימסמוס הבריא של גלסוורת.

המעניין בין יצירותיו מבחינת התוכן הוא הספר "תמונת האמן בהיותו צעיר". כאן מסוור על אדם צעיר הנלחם מלחמה קשה עם סביבתו ועם עצמו. לא בלי לעג מדבר המחבר על אודות ספיפנס, הגבור, שהנהו ענוותן וחצוף גם יחד, כודד ומלא געגועים לאהבה—הלוחם מלחמת תנופה, לפי רוב ללא סכויים, עם חבריו, סרויו, ותוריו; על דבר אהבתו, חרפתו הפתאומית, אדיקותו ושחרורו הסווי והחלפני מכל קשרי אהבה ומשפחה, מכל דעות קדומות ומן הדת—ולבסוף באין מוצא בריחתו לעולם בלתי מוכר ואויב.

נדמה שג'וים כולו מרוכז בשאיפה אחת, שאינה נותנת לו דמי, ושבה מתבטא כל האינדיבידואליסמוס שלו: שחרור וחופש! אך לא לשם מגמה זו או אחרת, כי אם שחרור האדם באשר אדם הוא.

מרים רוזנמל

מוזיאון תל אביב

יחא יחסנו מה שיהיה לשאלת מוזיאונים בכלל, אם לחיוב ואם לשלילה, אולם איאפשר לעבור בשתיקה על עובדה משמחת, שסוף סוף נמצא מי, הרוצה לדאוג ליצירה האמנותית בארץ. יש מי, המוסר להקמת המוזיאון את כוחו ואת זמנו. הרגיש מיסד המוזיאון תל-אביב, בתעדר המוסד הזה, ונודרו לעשות דבר מה, לתקן את המעוות כדור האחרון,—הולול לגבי כל צרכינו התרבותיים והאמנותיים-ציוויים בפרט.

כבר היום אפשר להוכיח, שביסודו בריא הוא המוזיאון, ושצעדיו הראשונים הביאו לנו כמה וכמה חרושים. העובדה, שבמוזיאון נמצאות כבר יצירותיהם של ציירים, כגון: א. לויטן, (אחיו של י. לויטן), מודליני, ספסרנק, שגל, קיסלינג, שטרוק ואחרים, גם מבין ציירי הארץ, — מוכיחה לנו על רצינות הכוונה של המיסד, ס. דיונגוף.

זאת היא הפעם הראשונה אצלנו כדור האחרון שנמצא מי, הרוצה לעשות דבר מה, והעיקר, שעושה הוא דבר מה בשביל היצירה האמנותית. ואם לא הכל הוא מוצלח או מוחאם כמאה אחוים לאירואל של האמנות שהורה, הרי מתפקדים של האמנים לעמוד הכן על שמירת המוסר, אבל לא רק על ידו הכסול הלגלגני והמרעיל, הנהוג אצלנו, כי אם על ידו עצה, על ידו עזרה בפועל, בהתמסרות לדבר.

פתוח-הדפסה

עבודה
ממדרגה
ראשונה

בחהלמ

אחים חנניה ■ ירושלים-חיפה

ש. מ. מ. מלנין
צייר

דקורציות
שלטים

קשוט וצביעת מעונורת

ירושלים ת.ד. 186